

ЕПІДЕМІОЛОГІЯ, ОРГАНІЗАЦІЯ, ІСТОРІЯ

УДК 614.2:616.31:364.46(477)

О. В. Савчук, к. мед. н., О. А. Канюра, д. мед. н.Національна медична академія післядипломної освіти ім. П. Л. Шупика
Національний медичний університет ім. О. О. Богомольця**СОЦІОЛОГІЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМ
МУНІЦИПАЛЬНИХ СТОМАТОЛОГІЧНИХ ЗАКЛАДІВ**

У статті представлені результати соціологічного опитування 509 лікарів муніципальних стоматологічних поліклінік з усіх регіонів України щодо стану організації та управління муніципальною стоматологічною службою. На думку більшості опитаних лікарів-стоматологів, основними проблемами організації муніципальної стоматологічної служби є недостатнє її фінансування, незадовільний стан матеріально - технічного оснащення установ, низький рівень оплати праці, відсутність економічної мотивації у медичного персоналу до підвищення кваліфікації, відсутність законодавчої бази для розвитку стоматологічних закладів у нових економічних умовах України.

Для оптимізації муніципальної стоматологічної служби респонденти пропонують здійснити її організаційно - функціональну перебудову, розробити на державному рівні стандарти безоплатної стоматологічної допомоги, приймати персонал на роботу за контрактом, запровадити технологію оплати праці медичного персоналу, яка враховує обсяг і якість роботи.

Ключові слова: соціологічне дослідження, лікарі-стоматологи, муніципальні стоматологічні установи.

О. В. Савчук, А. А. КанюраНациональная медицинская академия последипломного образования им. П. Л. Шупика
Национальный медицинский университет им. А. А. Богомольца**СОЦИОЛОГИЧЕСКОЕ ИССЛЕДОВАНИЕ ПРОБЛЕМ
МУНИЦИПАЛЬНЫХ СТОМАТОЛОГИЧЕСКИХ УЧРЕЖДЕНИЙ**

В статье представлены результаты социологического опроса 509 врачей муниципальных стоматологических поликлиник из всех регионов Украины относительно состояния организации и управления муниципальной стоматологической службой. По мнению большинства опрошенных врачей-стоматологов, основными проблемами организации муниципальной стоматологической службы является недостаточное ее финансирование, неудовлетворительное состояние материально - технического оснащения учреждений, низкий уровень оплаты труда, отсутствие экономической мотивации у медицинского персонала к повышению квалификации, отсутствие законодательной базы для развития учреждений в новых экономических условиях Украины.

Для оптимизации муниципальной стоматологической службы респонденты предлагают осуществить ее организационно - функциональную перестройку, на государственном уровне разработать и утвердить стандарты бесплатной стоматологической помощи, проводить прием персонала на работу по контракту, внедрить технологию оплаты труда медицинского персонала с доплатой за объем и качество работы.

Ключевые слова: социологическое исследование, врачи-стоматологи, муниципальные стоматологические учреждения.

O. V. Savchuk, O. A. Kanura Shupik National Medical Academy of Postgraduate Education
Bogomolec National Medical University**SOCIOLOGICAL STUDY OF THE PROBLEMS
OF MUNICIPAL DENTAL CLINICS**

This paper presents the results of the sociological survey 509 dentists of municipal dental clinics from all regions of Ukraine about the organization and management of municipal dental service. According to most respondents, insufficient financing of municipal dental clinics, the poor state of their material - technical equipment, low wages, lack of economic incentives to the medical staff for professional development, lack of a legal framework for the development of dental clinics in the new economic conditions of Ukraine are the main problems of organization of municipal dental service.

To optimize the municipal dental service, according to the respondents, it is necessary to improve its organizational - functional structure, to develop and adopt at the state level standards of free dental care, recruit staff under contract, to implement technology remuneration of medical personnel, taking into account the volume and quality of work.

Keywords: *sociological study, dentists, dental municipal clinics.*

Вступ. На сьогодні більшість зарубіжних і вітчизняних соціологічних досліджень у медицині здійснюється з метою вивчення стану функціонування та шляхів розвитку системи охорони здоров'я [2,5,6]. У багатьох соціологічних дослідженнях особлива роль відводиться вивченню проблем організації та управління стоматологічною службою в умовах ринкових відносин [1, 3]. Решетніков А. В. [4] характеризує «соціологію медицини як науку про медицину, про соціальний інститут, функціонування і розвиток даного інституту через його складові елементи, як науку, яка вивчає соціальні процеси у даному інституті».

Актуальність даного дослідження обумовлена необхідністю створення в умовах реформування охорони здоров'я України системи моніторингу думки лікарів з питань організації та управління муніципальною стоматологічною службою, що дозволило б вивчити ставлення лікарів до стану організації та якості стоматологічного обслуговування в цілому, а також дати характеристику діяльності муніципальних стоматологічних амбулаторно - поліклінічних закладів.

Мета дослідження. За допомогою соціологічного опитування вивчити думку лікарів муніципальних стоматологічних закладів різних регіонів України щодо стану організації та управління муніципальною стоматологічною службою.

Матеріали і методи дослідження. За спеціально розробленою програмою проведено соціологічне дослідження, яке охопило репрезентативну вибірку, яка налічувала 509 лікарів-стоматологів муніципальних стоматологічних поліклінік із усіх регіонів України. Програма дослідження передбачала збір інформації від лікарів для вивчення їх думки щодо існуючих проблем і можливостей удосконалення роботи муніципальних стоматологічних закладів. Соціологічне дослідження проведено шляхом анонімного анкетування за спеціально розробленою анкету, яка містила - 26 запитань та 68 підпитань. Статистична обробка результатів соціологічного дослідження передбачала використання методів статистичного групування, табличного зведення, аналізу абсолютних та відносних рядів розподілу, оцінки статистичної вірогідності результатів соціологічного опитування і виконана за допомогою комп'ютерної програми Microsoft Excel.

Результати дослідження. Соціальний ефект діяльності муніципальних стоматологічних закладів оцінювався на підставі узагальнен-

ня результатів соціологічного опитування лікарів-стоматологів, які представляли дані заклади.

Аналізуючи результати дослідження ми враховували, що думка лікарів формується на основі:

- об'єктивно існуючого рівня розвитку стоматологічної допомоги та його ресурсного забезпечення;

- ставлення лікарів до організації роботи стоматологічного закладу, рівня оплати праці медичного персоналу, підготовки кадрів, доцільності організаційних змін у роботі муніципальних стоматологічних закладів.

Тобто результати соціологічного дослідження інтегрують відображення об'єктивного стану муніципального сектора стоматології та емоційне сприйняття її групою професіоналів – лікарів-стоматологів, які безпосередньо працюють у даному секторі.

Аналіз статеві-вікового складу респондентів засвідчив, що серед лікарів-стоматологів муніципальних стоматологічних закладів жінки становили 66,6±2,1 %, чоловіки – 33,4±2,1 %; особи у віці до 35 років – 50,1±2,2 %, 35-50 років – 13,9±1,5 %, 51 років і старше – 36,0±2,1 %. За стажем роботи на посаді респонденти розподілились наступним чином: до 5 років – 21,8±1,8 %, 5-15 років – 36,3±2,1%, більше 15 років – 41,8±2,2%. Кваліфікаційну категорію за однією із стоматологічних спеціальностей мали 76,4% респондентів, у т.ч. вищу – 18,0±1,7 %, першу – 29,9±2,0 %, другу – 28,5±2,0 %. За двома спеціальностями – 16,5±1,6 %, за трьома спеціальностями – 9,6±1,3 %. Тільки 34,8±2,1 % опитаних вважають, що заклад, у якому вони працюють, укомплектовано лікарями з необхідним рівнем кваліфікації.

До основних проблем, які заважають задільній роботі муніципальних стоматологічних закладів, 76,8±1,9 % респондентів віднесли незадовільну систему фінансування, 68,8±2,1 % – застарілу матеріально - технічну базу, 62,7±2,1 % – відсутність позитивної динаміки у стані матеріально-технічного стану закладу впродовж останніх 3-х років, 92,1±1,2 % – низький рівень оплати праці персоналу, 82,9±1,7 % – відсутність стимулів до поліпшення якості роботи.

Результати дослідження також дозволили узагальнити думку лікарів-стоматологів щодо готовності муніципальних стоматологічних закладів до роботи у нових економічних умовах України. 67±2,1% респондентів відмітили відсу-

тність відповідної законодавчої бази, а 88,6±1,4 % – неадаптованість муніципальних стоматологічних закладів до роботи у ринкових умовах. На думку більшості опитаних лікарів-стоматологів, у муніципальних стоматологічних закладах не розробляються стратегічні плани роботи закладу (65,1±2,1 %); не здійснюється аналіз економічної ефективності діяльності закладу (76,4±1,9 %); не проводиться аналіз потреб пацієнтів (65,4±2,1 %); не складаються «маршрути» руху пацієнтів в закладі (60,1±2,2 %); незадовільним є рівень клієнтського сервісу (51,7±2,2 %).

Проведене соціологічне дослідження надало можливість дати характеристику роботі з кадрами, яка здійснюється у муніципальних стоматологічних закладах.

логічних закладах. 90,2±1,3 % респондентів вважають, що стоматологічні заклади не отримують належного методичного та інформаційного забезпечення з наукових та навчальних установ; 87,0±1,5 % – відмітили відсутність підготовки лікарів з питань економіки в галузі охорони здоров'я. 71,2±2,0 % лікарів мали можливість підвищити кваліфікацію раз на 5 років, але лише 62,9±2,1 % задоволені навчальними програмами циклів тематичного удосконалення у системі післядипломної освіти.

Для удосконалення роботи стоматологічних муніципальних закладів, на думку респондентів, доцільно провести ряд організаційних змін, представлених у табл.

Таблиця

Організаційні зміни, необхідні для удосконалення роботи стоматологічних муніципальних закладів, на думку лікарів-стоматологів

№ п/п	Назва організаційних змін	P±m%
1.	Запровадження в систему охорони здоров'я обов'язкового медичного страхування	92,1±1,2
2.	Розробка і запровадження державних стандартів безоплатної стоматологічної допомоги	72,5±2,0
3.	Розширення юридичних і господарських прав для стоматологічних закладів	65,6±2,1
4.	Перехід від принципу фінансування за нормативами до фінансування за результатами	62,7±2,1
5.	Застосування прогресивних технологій оплати праці з доплатою за обсяг і якість роботи	68,8±2,1
6.	Прийом на роботу медичних працівників за контрактом	66,6±2,1
7.	Зміна організаційно-правових форм стоматологічних муніципальних закладів (на заклади з державно-приватним партнерством)	68,8±2,1
8.	Підвищення рівня післядипломної підготовки лікарів та впровадження системи міжнародного партнерства	65,2±2,1
9.	Оснащення муніципальних стоматологічних закладів сучасним медичним обладнанням	70,0±2,0

Висновки. Результати проведеного соціологічного дослідження дозволили отримати інформацію, яка відображає стан організації та основні шляхи розвитку стоматологічної допомоги населенню у муніципальному секторі охорони здоров'я.

На думку більшості лікарів-стоматологів, основними проблемами організації муніципальної стоматологічної служби є недостатнє її фінансування, незадовільний стан матеріально – технічного оснащення установ, низький рівень оплати праці, відсутність економічної мотивації у медичного персоналу до підвищення кваліфікації, відсутність законодавчої бази для розвитку стоматологічних закладів у нових економічних умовах України.

Для оптимізації муніципальної стоматологічної служби респонденти пропонують здійснити її організаційно - функціональну перебудову, розробити на державному рівні стандарти безоплатної стоматологічної допомоги, приймати персон-

ал на роботу за контрактом, запровадити технологію оплати праці медичного персоналу, яка враховує обсяг і якість роботи.

Перспективи подальших досліджень. Результати соціологічного дослідження будуть використані при обґрунтуванні моделі оптимізації муніципальної стоматологічної допомоги населенню.

Список літератури

1. Алимский А. В. Роль и место организации и управления стоматологической службой страны в условиях рыночных отношений / А. В. Алимский // Экономика и менеджмент в стоматологии. – 2009. – № 1. – С.14-17.
2. Белоусов Н. И. Социологическая диагностика организации стоматологической службы в регионе/ Н. И. Белоусов, Б. В. Трифонов, В. Г. Стародубцев // Системный анализ и управление в биомедицинских системах – 2008. – том 7, №3. – С. 744-748.
3. Кравченко В. В. Зміна форм власності медичних закладів в стоматології як одна з перспективних напрямків розвитку галузі / В. В. Кравченко // Современная стоматология. – 2005. – №3. – С. 161-162.
4. Решетников А. В. Эволюция и проблемы современ-

ной социологии медицины / А. В. Решетников // Экономика здравоохранения. – 2000. – № 5, 6. – С.45.

5 **Элланский Ю. Г.** Оценка качества стоматологической помощи оказываемой населению на муниципальном уровне / Ю. Г. Элланский, О. В. Руденский // Проблемы городского здравоохранения. Сборник научных трудов / Под ред. проф. Н. И. Вишнякова, д.м.н. О.В. Емельянова. – Санкт-Петербург, 2006. – Выпуск 11. – С.190-194.

6. **Petersen P. E.** Глобальная политика Всемирной ор-

ганизации здравоохранения по улучшению стоматологического здоровья / P. E. Petersen. – Dental Forum. – 2009. – № 1. – С.15 - 25.

Надійшла 29.05.14

УДК 314-089.23.004,,312”,,71”:001.5.008.5

**В. А. Лабунец, д. мед. н., О. В. Деньга, д. мед. н., О. В. Лабунец,
Т. В. Диева, к. мед. н., В. В. Лепский, к. мед.н., В. В. Лепский**

Государственное учреждение «Институт стоматологии
Национальной академии медицинских наук Украины»

ЗАБОЛЕВАЕМОСТЬ, СОСТОЯНИЕ И ТЕНДЕНЦИИ РАЗВИТИЯ СТОМАТОЛОГИЧЕСКОЙ ОРТОПЕДИЧЕСКОЙ ПОМОЩИ У ЛИЦ МОЛОДОГО ВОЗРАСТА ГГ. ИВАНО-ФРАНКОВСКА И ТЕРНОПОЛЯ

Сравнены показатели стоматологических осмотров лиц молодого возраста, проведенных в 1995 и 2012 годах. Установлен значительный рост ортопедической заболеваемости – с 577,19 человек на 1000 обследованных в 1995 году до 814,19 в 2012 году.

Уровень удовлетворенности по основным видам зубных протезов составил: по одиночным коронкам – 21,8 %, мостовидным протезам – 10,7 % и штифтовыми конструкциям – 24,3%.

Ключевые слова: лица молодого возраста, зубные протезы, обеспеченность, нуждаемость, уровень удовлетворенности.

**В. А. Лабунец, Деньга О. В., О. В. Лабунец,
Т. В. Дієва, В. В. Лепський, В. В. Лепський**

Державна установа «Інститут стоматології
Національної академії медичних наук України»

ЗАХВОРЮВАНІСТЬ, СТАН ТА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СТОМАТОЛОГІЧНОЇ ОРТОПЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ У ОСІБ МОЛОДОГО ВІКУ МІСТ ІВАНО-ФРАНКІВСЬКА І ТЕРНОПОЛЯ

Порівняно показники стоматологічних оглядів осіб молодого віку, проведених в 1995 і 2012 роках. Встановлено значне зростання ортопедичної захворюваності – з 577,19 осіб на 1000 обстежених в 1995 році до 814,19 в 2012 році.

Рівень задоволеності по основних видах зубних протезів склав: по одиночних коронках – 21,8 %, мостовидним протезам – 10,7 % і штифтовим конструкціям – 24,3 %.

Ключові слова: обличчя молодого віку, зубні протези, забезпеченість, потреба, рівень задоволеності.

**V. A. Labunets, O. V. Den'ga, O. V. Labunets,
T. V. Dieva, V. V. Lepskiy, V. V. Lepskiy**

State Establishment “The Institute of Stomatology
of the National academy of medical science of Ukraine”

THE MORBIDITY, STATE AND TENDENCIES OF THE DEVELOPMENT OF STOMATOLOGICAL ORTHOPEDIC AID IN YOUNG PATIENTS FROM IVANO-FRANKIVS'K AND TERNOPIL'

The indices of the stomatological examinations of young patients in 1995 and 2012 are compared. The considerable growth of orthopedic morbidity from 577.19 patients from 1000 examined ones in 1995 to 814.19 in 2012 was revealed. At that the most considerable tendencies of its growth are observed in young age groups – 15-19 and 20-24